

PLANTELE MEDICINALE DIN LUNCA OLTULUI PE TERITORIUL JUDEȚULUI COVASNA

dr. G. Rácz, dr. Z. Kisgyörgy, I. Füzi

În cadrul acțiunii de cartare economică a plantelor medicinale din flora spontană (3, 5, 7, 9, 12) ne-am propus să urmărim răspindirea speciilor de pteridofite și spermatofite de-a lungul Oltului, pe cuprinsul teritoriului județului Covasna.

J. Benkő (1740—1814), primul florist transilvănean autohton, semnalează o serie de specii din Valea Oltului și respectiv din părțile de Nord-Vest ale județului Covasna (1). De atunci, timp de două secole, această porțiune a Văii Oltului a fost foarte puțin studiată din punct de vedere floristic.

Am urmărit corologia unor specii de interes fitogeografic sau farmaceutic și am estimat cantitățile de droguri ce pot fi recoltate din lunca Oltului, îndepărtându-ne de riu numai în măsura în care stațiunile de plante medicinale au fost adiacente luncii.

Caracterizarea geografică

Venind dinspre Nord, de pe teritoriul județului Harghita — unde izvorăște — Oltul ajunge în județul Covasna în apropierea comunei Bicsad. Își continuă cursul în direcția Nord-Sud, atingînd orașul Sfîntu Gheorghe, reședința județului, iar în apropierea comunei Dobolii de Jos, la confluența cu Riul Negru, la locul unei rupturi tectonice, se îndreaptă înspre Vest, direcție pe care o păstrează pe o distanță de cca. 8 km, continuîndu-și cursul înspre Nord-Nord-Vest, părăsind teritoriul ju-

dețului în apropierea orașului Baraolt, la Augustin. Astfel, Oltul formează o mare cotitură în formă de ansă, delimitând o porțiune vestică de cca. 1/3 din teritoriul județului (schema nr. 1). În porțiunea dintre Dobolii de Jos și Baraolt-Augustin, Oltul cu pronunțatele sale meandre formează limita naturală între județele Covasna și Brașov, cu excepția unei mici suprafețe, la Arini, unde limita județului Brașov este stabilită la Est de Olt (6, 14).

Din punct de vedere orografic la intrarea în județ Valea Oltului desparte Munții Harghita și ai Baraoltului (la Vest) de Munții Bodocului (la Est). Altitudinea medie a văii este, pe cuprinsul județului Covasna, de cca. 475 m.

Privind aspectele geologice, la Nord, pe prima porțiune de cca. 12 km de la intrarea pe teritoriul județului și pînă la Malnaș Băi, Oltul străbate formațiuni vulcanogene în care se găsesc cariere de andezit în exploatare. Această porțiune se caracterizează și prin prezența apelor minerale carbogazoase, dintre care unele sînt valorificate pe scară industrială. Pe tot traseul care urmează, Oltul și-a săpat cursul în flișul cretacic, albia actuală traversînd depozitele holocene și plio-pleistocene, bogate în fosile de nevertebrate și de mamifere (11), cit și de resturi vegetale carbonificate (lignit).

Flora spontană și plantele medicinale

Vegetația din porțiunea de Nord unde Valea Oltului este strîmtă poate fi caracterizată printr-o bogată floră în care predomină speciile montane. Pădurile din această zonă sînt fâgete, fâgeto-molidete, pe alocuri cu prezența masivă a mesteacănului și a plopului. Începînd de la Bodoc, odată cu lărgirea văii, vegetația începe să se ruderalizeze și devine relativ săracă în specii.

Pe întreg teritoriul unde Oltul formează un bazin mai larg, suprafețele cultivate ajung aproape pînă la malul rîului și se păstrează numai o fișie îngustă de cîțiva metri cu vegetația spontană, cu o dominanță a speciilor ruderale. Vegetația din porțiunea Hăghig—Căpeni este influențată de frecvența inundațiilor și de gradul de extindere al teritoriului inundabil. Aici apar finețe mezohigrofile.

De-a lungul albiei Oltului, pe tot cuprinsul teritoriului (Schema nr. 1) se găsesc din abundență următoarele specii lemnoase (plantele medicinale (2, 4, 8) sînt subliniate):

<i>Salix alba</i> și alte specii	<i>Euonymus europaea</i>
<i>Rubus</i> sp.	<i>Sambucus nigra</i>
<i>Robinia pseudacacia</i>	<i>Viburnum opulus</i>
<i>Cornus sanguinea</i>	

Dintre speciile ierboase (anuale și perene), mai frecvente și cu o constantă pronunțată pe întregul teritoriu cercetat, cităm următoarele:

<i>Equisetum arvense</i>	<i>Calystegia sepium</i>
<i>Humulus lupulus</i>	<i>Lamium album</i>
<i>Urtica urens</i>	<i>Plantago media</i>
<i>Caltha laeta</i>	<i>Echinocystis echinata</i>
<i>Chelidonium majus</i>	<i>Artemisia vulgaris</i>
<i>Viola</i> sp. (subgenul <i>Nominium</i> , secția <i>Uncinatae</i>)	<i>Achillea millefolium</i>
<i>Chrysosplenium alternifolium</i>	<i>Cichorium intybus</i>

Speciile cu care se poate caracteriza flora porțiunii strîmte a văii, de pe traseul dintre comunele Bicsad și Bodoc, care mai jos dispar complet sau devin sporadice, sînt în primul rînd:

G. RĂCZ ȘI COLAB.: PLANTELE MEDICINALE DIN LUNCA OLTULUI
PE TERITORIUL JUDEȚULUI COVASNA

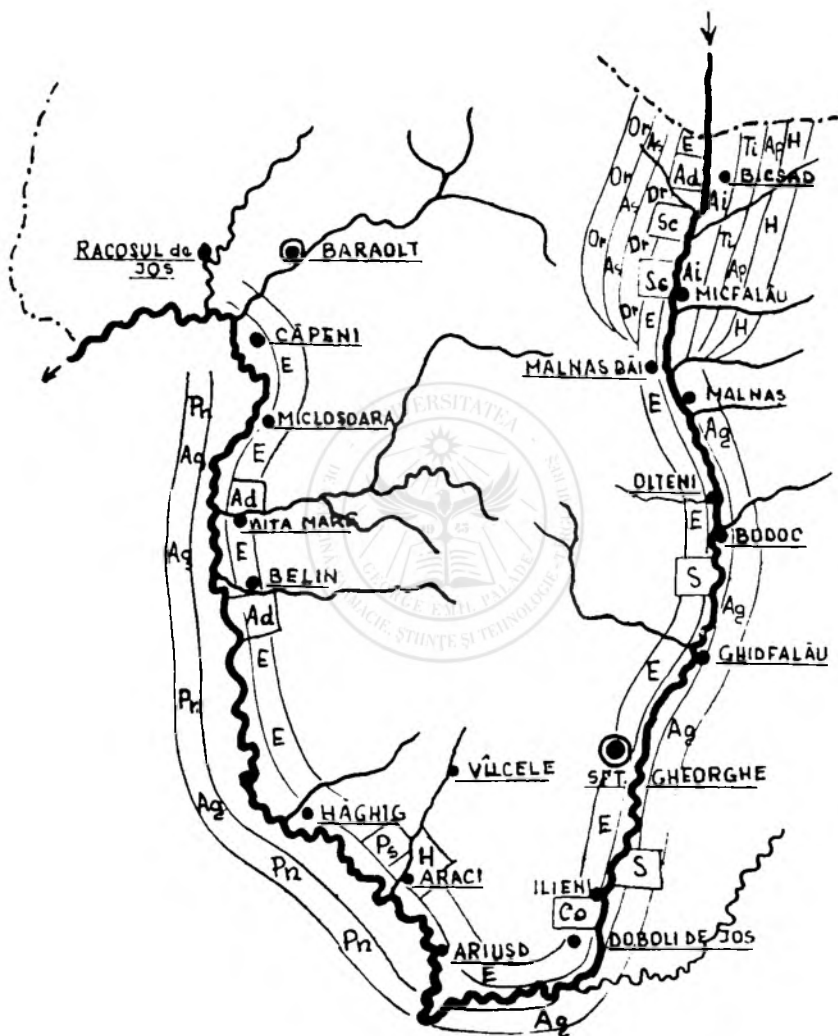

Fig. nr. 1: Răspindirea unor specii de interes fitogeografic sau farmaceutic de-a lungul Oltului în județul Covasna. Sc = *Scopolia carniolica*, Ad = *Adoza moschatellina*, Ar = *Armoracia lappifolia*, E = *Echinocytis lobata*, P = *Pinus silvestris*, Ai = *Alnus incana*, Ag = *Alnus glutinosa*, Pn = *Populus nigra*, Ti = *Tilia cordata*, Dr = *Dryopteris filix mas*, As = *Asarum europaeum*, Ap = *Asperula odorata*, Or = *Origanum vulgare*, Co = *Colchicum autumnale*, H = *Hepatica transsilvanica*, S = *Saponaria officinalis*

G. RĂCZ ȘI COLAB.: PLANTELE MEDICINALE DIN LUNCA OLTULUI
PE TERITORIUL JUDEȚULUI COVASNA

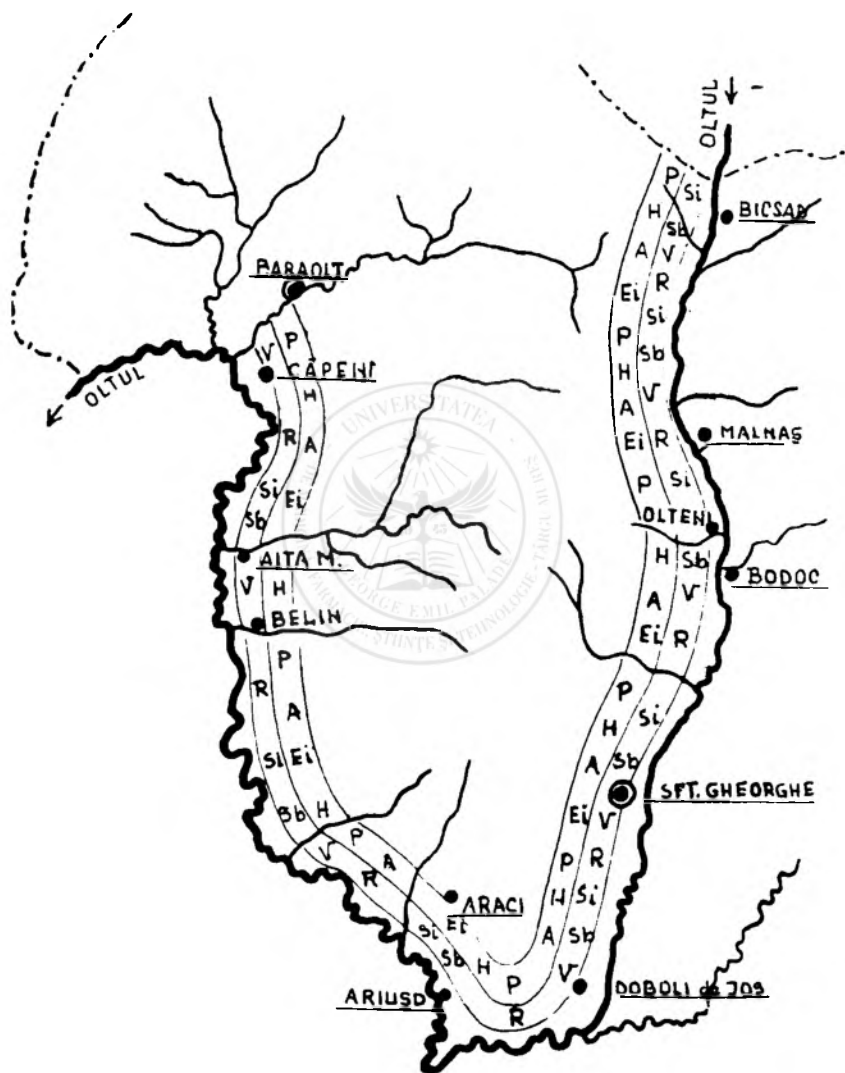

Fig. nr. 2: Plante medicinale din lunca Oltului cu o constanță pronunțată pe tot cuprinsul teritoriului județului Covasna: Si=Salix alba, Sb=Sambucus nigra, V Viburnum opulus, R=Rubus sp., P - Plantago media, H Humulus lupulus, A -Achillea millefolium, Ei=Equisetum arvense

Dryopteris filix mas
D. spinulosa
Polypodium vulgare
Aconitum moldavicum
Asarum europaeum
Spiraea media
Tilia cordata

Vaccinium myrtillus
Pulmonaria montana
Symphytum cordatum
Scopolia carniolica
Adoxa moschatellina
Asperula odorata
Polygonatum officinale

Dintre speciile care au fost găsite în porțiunile deschise ale văii menționăm următoarele:

Saponaria officinalis
Armoracia rusticana
Prunus spinosa
Potentilla anserina

Lavatera thuringiaca
Pimpinella saxifraga
Eryngium planum
Symphytum officinale

Insular, în funcție de condițiile ecologice, speciile montane și respectiv de pădure reapar și la altitudini mai mici. Astfel, în porțiunea Ariușd—Araci—Vilcele într-un tufăriș de regenerare a pădurii cu *Carpinus betulus*, *Ribes grossularia*, *Prunus spinosa*, *Crataegus monogyna*, *Tilia cordata*, *Lonicera xylosteum*, apar: *Dryopteris filix mas*, *Hepatica transsilvanica*, *Lathyrus vernus*, *Oxalis acetosella*, *Pulmonaria montana*, *Polygonatum officinale*.

Succesiunea în funcție de condițiile de mediu a celor două specii de arin, *Alnus incana* și *A. glutinosa*, poate fi observată pe o distanță mică, și anume pe porțiunea dintre Bicsad și Bodoc se găsește prima specie, iar odată cu lărgirea văii locul acesteia începe să fie cedat speciei a doua. Apoi exemplarele de *Alnus glutinosa* se împuținesc ca număr — probabil ca urmare a tăierii lor — și încep să predomine speciile de *Salix* și *Populus nigra* (schema nr. 2).

În completarea datelor corologice din Flora Republicii Socialiste România (13) enumerăm stațiuni noi pentru județul Covasna sau pentru Valea Oltului în general:

1. *Armoracia rusticana* (Lam.) G. M. Sch., f. *pinnatifida* Opiz, apare din abundență în culturile de lucernă, de exemplu în apropierea comunei Belin. Flora R.S.R. nu citează specia de pe teritoriul județului Covasna. Poate fi considerată ca plantă comună, dar apariția masivă prezintă interes practic.

2. *Scopolia carniolica* Jacq. la Bicsad și Malnaș Băi. În stațiunea din urmă crește din abundență în tufărișurile parțial defrișate de la baza terasamentului căii ferate înspre Olt. Specia nu a fost citată din Valea Oltului nici de pe teritoriul județului Covasna.

3. *Adoxa moschatellina* L. la Biscad în apropierea stincii denumite „Piatra Găurită”, la Malnaș-Sat și la locul de confluență al pârului Aita cu Oltul. Specia a fost găsită în județ la Tirgu-Secuiesc, în apropierea primelor două stațiuni semnalate de noi și la Tușnad pe dealul Ciomad (13).

4. *Echinocystis echinata* (Mühl.) Britt se găsește pretutindeni de-a lungul Oltului, mai ales între Micloșoara și Căpeni. Flora R.S.R. (13) nu citează specia din județul Covasna. Se pare că ea este în plină expansiune. De origine nord-americană, planta a fost găsită pentru prima oară la noi în țară la Dîrste, județul Brașov, în 1905, găsită de noi la Tirgu Mureș în 1957 (10), presupunind atunci că trebuie să fie foarte frecventă în văile din această parte a Transilvaniei.

Stațiunile mai importante de plante medicinale sint cuprinse în tabelul de mai jos.

Tabelul nr. 1
Stațiunile mai importante de plante medicinale

Numele speciei	Partea recoltată	Localitățile	Cantitatea aproxim. kg
<i>Equisetum arvense</i>	herba	comună	13.000
<i>Pinus silvestris</i> (plantat)	turiones	Araci—Arini	500
<i>Betula verrucosa</i>	folium	Bicsad—Malnaș	10.000
<i>Populus nigra</i>	gemma	Ariușd—Căpeni	800
<i>Salix alba</i>	cortex	comună	40 000
<i>Rumex confertus</i>	radix	Belin—Căpeni	1.000
<i>Saponaria officinalis</i>	radix	Bodoc; Ilieni	400
<i>Viola odorata</i>	radix	Bicsad—Hăghig	850
<i>Fragaria vesca</i>	herba	Bicsad—Malnaș Ariușd	750
<i>Geum urbanum</i>	radix	Bicsad—Malnaș	500
<i>Potentilla anserina</i>	herba	Ilieni; Ariușd	400
<i>Crataegus monogyna</i>	flores fructus	Malnaș; Ariușd	300 2.300
<i>Carum carvi</i>	fructus	Malnaș—Căpeni	100
<i>Primula officinalis</i>	radix flores	Bicsad—Bodoc	500 400
<i>Lysimachia nummularia</i>	herba	comună	1.000
<i>Symphytum officinale</i>	radix	Bicsad—Căpeni	7.000
<i>Sambucus nigra</i>	flores	Bicsad; Hăghig	1.000
<i>Viburnum opulus</i>	cortex	Bicsad—Căpeni	850
<i>Plantago media</i>	folium	Bicsad—Căpeni	10.000
<i>Artemisia vulgaris</i>	herba	Bicsad—Căpeni	10.000
<i>Chrysanthemum vulgare</i>	flores	Bicsad—Căpeni	6.000
<i>Colchicum autumnale</i>	tuber semen	Dobolii de Jos	400 20

Bibliografie

1. BENKŐ J.: *Transsilvania sive Magnus Transsilvaniae Principatus olim Dacia Mediterranea dictus. Pars posterior s. specialis*, tom. IV, p. 274, manuscris, colecția Bibliotecii documentare Teleki—Bolyai din Tîrgu Mureș; 2. COICIU E., RÁCZ G.: *Plante medicinale și aromatice*, Ed. Academiei, București, 1962; 3. CSEDŐ C., FÜZI I., KISGYÖRGY Z.: În vol. „Plantele medicinale din flora spontană a Bazinului Ciuc”, Miercurea Ciuc, 1968, 101; 4. CONSTANTINESCU C., AGOPIAN C.: *Plante*

medicinale din flora spontană, Ed. Centrocoop, București, Ed. II., 1967; 5. FÜZI I., GERGELY I.: În vol. „Plantele medicinale din flora spontană a Bazinului Ciuc“, Miercurea Ciuc, 1968; 6. GIURCĂNEANU CL., MOCANU C.: Valea Oltului, Ed. Științifică, București, 1967; 7. KISGYÖRGY Z.: În vol. „Plantele medicinale din flora spontană a Bazinului Ciuc“, Miercurea Ciuc, 1968, 66; 8. RÁCZ G., LAZA A., COICIU E.: Plante medicinale și aromatice, Ed. Ceres, București, 1970; 9. RÁCZ G., FÜZI I., KISGYÖRGY Z.: CSEDŐ C., GIURGIU M.: Note Botanice, fasc. VI, 1969, 3; 10. RÁCZ G.: Gyógyszerészeti értesítő (1957), 3, 3; 11. SAMSON P., RĂDULESCU C., KOVÁCS A.: Aluta (Sfintu Gheorghe), (1969), 1, 193; 12. ZITTI R.: Date noi în problema cartării economice a plantelor medicinale din flora spontană a României. Congresul Național de Farmacie, București, 7—9 noiembrie 1968 (Vol. de rezumate, p. 242); 13. *** Flora Republicii Socialiste România, Ed. Academiei, București, vol. I—XI, 1952—1966; 14. *** Județul Covasna, Ed. Secția de propagandă a Comitetului Județean Covasna al P.C.R., Sfintu Gheorghe, 1969.
